

УДК 1(091)

DOI <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2022.3.3>**Соболєвський Ярослав Андрійович**

доктор філософських наук,

доцент кафедри історії філософії

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

вул. Володимирська, 60, м. Київ, Україна

orcid.org/0000-0001-8251-2744

ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ АМЕРИКАНСЬКОГО ПРОСВІТНИКА БЕНДЖАМІНА РАША

Вплив американської культури, політики, економіки, філософії на сучасний глобалізований світ є дуже значним, але, не зважаючи на це, багато актуальних тем, особливо в філософських науках, залишаються поза увагою дослідників. Мета дослідження полягає в доповненні вітчизняної гуманітаристики результатами вивчення філософського спадку ранніх американських філософів, таких, наприклад, як Б. Раш. Завдяки методам історико-філософського дослідження, наприклад, історико-філософської реконструкції, було проаналізовано та досліджено основні філософські погляди американського мислителя XVIII ст. В результаті дослідження було продемонстровано основні філософські погляди Б. Раша, зацентровано увагу на унікальному на той час погляді на природу морального почуття, крізь призму фізіології людини. Було продемонстровано, що доба американського Просвітництва, окрім суспільно-політичних ідей, запропонувала багато філософських концепцій, які досліджують історики філософії. Було доведено, що Б. Раш, не зважаючи на те, що він має неофіційний статус засновника американської психіатрії, писав філософські праці та мав власні філософські погляди на проблеми етики, душі, духу та матерії тощо. Філософські погляди Б. Раша тяжіють до деїзму та матеріалізму, але варто наголосити на тому, що сам себе він не називав матеріалістом. Матерія, на думку Б. Раша, не менш безсмертна, ніж дух, то ж для того, щоб бути безсмертною, душа зовсім не повинна бути нематеріальною. Душа людини містить вроджену моральну здатність, яка розрізняє добро і зло. Вона не гомогенна, а містить пам'ять, уяву та здатність судження. Вони так само залежать від фізіологічних обставин. На думку Б. Раша, існує сімнадцять явищ, які впливають на формування моральних принципів. Ці принципи залежні від клімату, режиму харчування, напоїв, голоду, хвороб, лінощів, надлишку сну, фізичних болів, чистоти, самотності, мовчання, музики, красномовства, запахів, світла і темряви, газів, ліків. В своїх філософських розвідках Б. Раш розглядає моральну поведінку як предмет медицини, пов'язаної з натуральною філософією.

Ключові слова: історія філософії, рання американська філософія, американське Просвітництво, моральна філософія, Бенджамін Раш.

Історія ранньої американської філософії поділяється на окремі періоди, а різні дослідники пропонують різні періодизації. Наприклад, дослідниця Б. Маккіннон пропонує наступні періоди в історії: Пуританська думка (Puritan Thought), Американське Просвітництво (the American Enlightenment), Трансценденталізм (Transcendentalism) [1]. Дослідник Г. В. Шнайдер пропонує наступну періодизацію: Платонівська спадщина Пуритан Нової Англії (the Platonic Heritage of the New England puritans), Американське Просвітництво (the American Enlightenment), Націоналізм і демократія (Nationalism and Democracy), Ортодоксія (Orthodoxy), Трансцендентальний настрій (the Transcendental Temper), Еволюція і людський прогрес (Evolution and Human Progress), Ідеалізм (Idealisms), Радикальний емпіризм (Radical Empiricism) [2]. Період американського Просвітництва характеризувався активністю суспільно-політичних рухів, оскільки був тісно пов'язаний з боротьбою за незалежність колоній. В цей час з'являються унікальні філософи, основні погляди яких суттєво відрізнялися від мислителів попередньої епохи – пуританізму. Якщо в епоху пуританізму, за часів перших колоній, панував теїзм та теологія, то у XVIII ст. на зміну приходять деїзм та натурфілософія. В політичній філософії церковний

конгрегаціоналізм змінився світським сепаратизмом, посилюються суспільні інтереси, зменшується вплив релігійного світогляду. На території Тринадцяти колоній (майбутні Сполучені Штати Америки) критика релігійного ригоризму призвела до становлення американського Просвітництва, яке проголосило розум вихідним поняттям та основою побудови філософських поглядів. Досліджуючи історію американської філософії, Г. В. Шнайдер визначає добу Просвітництва як епоху єдності теорії та практики, а також тісного зв'язку політичної думки та соціальної діяльності: «... Ніколи в Америці філософська думка і суспільно-політична діяльність не були більш тісно пов'язані між собою» [2].

В добу американського Просвітництва було засновано «Американське філософське товариство» (*"American Philosophical Society"*), засновником якого був видатний суспільно-політичний діяч, винахідник, філософ Бенджамін Франклін (*Benjamin Franklin, 1706–1790 pp.*). Серед інших американських просвітників необхідно згадати Семюеля Адамса (*Samuel Adams, 1722–1803 pp.*), Ітана Аллена (*Ethan Allen, 1738–1789 pp.*), Томаса Джефферсона (*Thomas Jefferson, 1743–1826 pp.*), Кадвалладера Колдена (*Cadwallader Colden, 1688–1776 p.*), Томаса Пейна (*Thomas Paine, 1737–1809 pp.*), Бенджаміна Раша (*Benjamin Rush, 1745–1746 pp.*) та ін. Ці постаті відомі широкому загалу завдяки своїм ідеям з галузях політики, мистецтва, натурфілософії, етики, теології тощо. Втім, філософський аспект їхньої діяльності часто залишається поза увагою. В історико-філософській науці існує певна кількість досліджень філософських поглядів мислителів: «Філософія Томаса Джефферсона» (*"The Philosophy of Thomas Jefferson"*, 1943 р.) Адрієнни Кох (*Adrienne Koch, 1913–1971 pp.*) [3], «Політична філософія Бенджаміна Франкліна» (*"The Political Philosophy of Benjamin Franklin"*, 2007 р.) Лоррейн Сміт Пангл (*Lorraine Smith Pangle*) [4], «Філософія Ітана Аллена» (*"The Philosophy of Ethan Allen"*, 1931 р.) Дани Дотен (*Dana Doten*) [5], «Політична та освітня філософія Бенджаміна Раша» (*"The Political and Educational Philosophy of Benjamin Rush"*, 1988 р.) Джона Голдера (*John J. Holder Jr.*) [6] та ін. Серед цих видатних мислителів вирізняється Б. Раш, в його філософських поглядах поєднувалися людська фізіологія та моральність, суспільно-політичні ідеї та природничо-наукові дослідження. Він відомий насамперед тим, що підписав Декларацію незалежності Сполучених Штатів та був громадським діячем у Філадельфії. За своє життя він перепробував багато професій: був лікарем, політиком, соціальним реформатором, гуманітарним працівником та педагогом. Б. Раш був прихильником американської революції, противником рабства та лідером американського Просвітництва. Дуже помітна була його участь у багатьох реформах, особливо в галузі медицини та освіти. Так, наприклад, він виступав за покращення освіти як для чоловіків, так і для жінок. Як філософ епохи американського Просвітництва, він прагнув теоретизувати медичні знання, тобто більше спиратися на раціональність ніж на емпіричні методи. Його вивчення психічних розладів зробило його одним із засновників американської психіатрії.

Мета та завдання. Завданням статті є дослідження основних філософських ідей та поглядів американського філософа Б. Раша. Для реалізації історико-філософської реконструкції філософських поглядів американського мислителя було проаналізовано біографічні відомості, бібліографію автора, проаналізовано основні ідеї та погляди. Мета полягає в доповненні ранньої американської філософії аналізом філософських поглядів мислителя, що у свою чергу збагачує історико-філософську науку.

Результати. Про освіту майбутнього американського філософа відомо, що він навчався у Коледжі Нью-Джерсі (*College of New Jersey*), майбутній Принстонський університет (*Princeton University*): «Навесні 1759 року, на п'ятнадцятому році життя, мене перевели зі школи доктора Фінлі до Коледжу Нью-Джерсі, де після іспиту, проведеного двома репетиторами, мене прийняли до молодшого класу... У вересні 1760 року я отримав ступінь бакалавра мистецтв» [7, р. 16, 18]. Після навчання в Коледжі Нью-Джерсі Б. Раш навчався у доктора Джона Редмана (*John Redman, 1722–1808 pp.*) у Філадельфії. Дж. Редман закликав його продовжити навчання в Единбурзькому університеті в Шотландії, де Б. Раш навчався з 1766 по 1768 і отримав ступінь доктора медицини: «У серпні 1766 року я відплив до Ліверпуля на борту корабля

“Френшип”, керував яким капітан Пірс, з метою відправитися звідти до Единбургу, щоб продовжити навчання медицині» [7, р. 20]. Під час навчання він виявив інтерес до філософських наук: «Виявивши, що я менше знайомий із класичними та філософськими знаннями, ніж це було необхідно для розуміння всього, що викладалося в медицині, я використав літні місяці, щоб відновити знання латинської мови та вивчати математику під керівництвом приватного вчителя. Я набував нових знань зі швидкістю і задоволенням, яких я ніколи раніше не відчував. Саме тому, що ці науки викладають надто рано у житті, молоді люди не відчують насолоди від навчання. Протягом цього літа та частини осені я також оволодів французькою мовою та набув достатньо знань з італійської та іспанської мов, щоб могли читати» [7, р. 23]. Повернувшись до Америки, Б. Раш відкрив медичну практику у Філадельфії та викладав хімію у Філадельфійському коледжі (*The Academy and College of Philadelphia*), який було засновано у 1749 році групою місцевих меценатів, у тому числі Б. Франкліном.

Згодом він став членом «Американського філософського товариства» Б. Франкліна. Пізніше був куратором, секретарем і віце-президентом товариства. Відомо, що Б. Раш опублікував перший американський підручник з хімії та кілька томів для навчання студентів-медиків, а також написав впливові патріотичні та філософські есеї. На філософські погляди та ідеї американського письменника вплинула не лише інтелектуальна література, але й особисті знайомства як з європейськими філософами, так і з американським. Наприклад, відомо, що Б. Раш був знайомий з С. Джонсоном, Д. Г'юмом, Т. Пейном та ін. «До зустрічі Континентального конгресу Раш вже був протеже Бенджаміна Франкліна, який після закінчення Рашем медичної школи в Шотландії представив молодого лікаря під час обіду світилам Просвітництва, включаючи Семюеля Джонсона та Девіда Г'юма... у 1775 році він переконав невідомого письменника на ім'я Томас Пейн написати “Здоровий глузд”, який Раш потім відредагував, назвав і передав видавцеві» [8]. В своїй докторській дисертації «Я оспівую тіло республіки: як Бенджамін Раш створив американську медицину» (*I sing the body republic: How Benjamin Rush created American medicine*, 2018 р.) Сара Е. Нарамор (*Sarah E. Naramore*) доводить значний вплив на американського мислителя шотландської філософії: «Як і в багатьох американських чоловіків революційного покоління, шотландська філософія здорового глузду стала центральною у його світогляді» [9, р. 59].

Різноманіття поглядів американського мислителя було виражено у широкій бібліографії. Він є автором таких праць, як «Проповіді до багатих і старанних, про стриманість і випробування» (*Sermons to the Rich and Studious, on Temperance and Exercise*, 1772 р.), «Промова, виголошена 4 лютого 1774 року перед Американським філософським товариством у Філадельфії, містить дослідження природної історії медицини індіанців у Північній Америці та порівняльний погляд на їхні хвороби та засоби лікування з хворобами цивілізованих націй» (*An Oration, delivered February 4, 1774, before the American Philosophical Society, held at Philadelphia, containing, an enquiry into the Natural History of Medicine among the Indians in North-America, and a comparative view of their Diseases and Remedies, with those of Civilized Nations*, 1774 р.), «Зауваження щодо нинішнього уряду Пенсільванії» (*Observations upon the Present Government of Pennsylvania*, 1777 р.), «Новий метод щеплення від віспи» (*The New Method of Inoculating for the Small Pox*, 1781 р.), «Промова, виголошена перед Американським філософським товариством, що відбулася у Філадельфії 27 лютого 1786 р., містить дослідження про вплив фізичних причин на моральні здібності» (*An Oration, delivered before the American Philosophical Society, held in Philadelphia on the 27th of February, 1786, containing an enquiry into the Influence of Physical Causes upon the Moral Faculty*, 1786 р.), «План створення державних шкіл і поширення знань у Пенсільванії, до якого додано думки про форми навчання, належні республіці» (*A Plan for the Establishment of Public Schools and the Diffusion of Knowledge in Pennsylvania, to which are added, Thoughts upon the Mode of Education, Proper in a Republic*, 1786 р.), «Думки про здоровий глузд» (*Thoughts on Common Sense*, 1791 р.), «Нариси: літературознавчі, морально-філософські» (*Essays: Literary, Moral, and Philosophical*, 1798 р.), «Медичні дослідження та спостереження про психічні захворювання» (*Medical Inquiries and Observations upon the Diseases of the Mind*, 1812 р.) [10, р. 914-915] та ін.

У своїй праці під скороченою назвою «Дослідження про вплив фізичних причин на моральні здібності» (*The Influence of Physical Causes upon the Moral Faculty*, 1786 р.) американський філософ розмірковує про природу моральних здібностей. «Під моральною здатністю я маю на увазі здатність людського розуму розрізняти і вибирати добро і зло, або, іншими словами, чесноту і порок. Це вроджений принцип, і хоча він може бути покращений досвідом та роздумами, він не є похідним від жодного з них. Св. Павло і Цицерон дають нам найкращий опис цього принципу, який можна знайти у сучасних чи давніх авторів» [11, р. 1]. Американський філософ наводить цитату Цицерона з промови «На захист Тита Аннія Мілона», який казав про не писаний, але природний закон, який людина не вивчає, не отримує у спадок, але бере у самої природи. Це вроджений принцип, на думку Б. Раша, помилково ототожнюють з совістю. Він доводить це посиланнями на св. Павла, який казав, що совість є свідком, який звинувачує та виправдовує людину при порушенні закону. «Схоласти називають моральну здатність *regula regulans*, а совість – *regula regulata*. Або, простіше кажучи, моральна здатність здійснює обов'язок законодавця, тоді як справа совісті виконувати борг судді» [11, р. 2]. Американський просвітник переконаний, що обидві ці здібності духу точно співвідносяться одна з одною, але вони можуть існувати в одній людині по-різному. Так, наприклад, людина може мати совість, але не бути моральною. Відповідаючи на питання, про спільне існування совісті та морального почуття в людині, Б. Раш зазначає: «Метафізики вже давно задаються питанням, де знаходиться совість – у волі чи розумі. Суперечка може бути вирішена лише шляхом визнання волі вмістилищем моральної здібності, а розуму вмістилищем совісті. Таємнича природа поєднання цих двох моральних принципів з волею та розумінням є предметом, далеким від предмета цього дослідження» [11, р. 2]. Автор вважає, що на пам'ять (*memory*), уяву (*imagination*) та здатність судження (*judgment*) можуть впливати хвороби, тобто фізіологічні чинники. Інколи у результаті хвороби ці духовні здібності можуть або згасати, або зростати. Як лікар, Б. Раш постійно використовує в тексті приклади з медичної практики. В нього були, як він згадує, пацієнти, які через хворобу страждали від нав'язливих фантазій, або мали неймовірну пам'ять, або відчували моральне піднесення. Багато людей діють в силу тієї чи іншої хвороби, що ставить під питання ступінь відповідальності. Розум не є вродженим, на думку американського філософа. Він зазначає: «Але я піду далі і визнаю разом із паном Локом, що деякі дикі народи зовсім позбавлені моральних здібностей, проте з цього аж ніяк не випливає, що це було початковим станом їхнього розуму... З чеснотою, як із вогнем. Вона існує в умі, як вогонь у деяких тілах, у латентному чи спокійному стані. Як зіткнення робить одне чуттєвим, так освіта робить інше видимим» [11, р. 8]. Посилаючись в цих словах на «Досвід про людське розуміння» Дж. Лока, Б. Раш зізнається, що є певні моменти, де його погляди не співпадають з поглядами європейського мислителя: «Не дивно, що пан Лок сплутав цей моральний принцип з розумом (*reason*), або що лорд Шефтсбері сплутав його зі смаком (*taste*), оскільки всі ці здібності сходяться в об'єктах свого схвалення, незважаючи на те, що вони існують в умі незалежно одна від одної» [11, р. 8-9]. Згадує в тексті, окрім Дж. Лока, й інших відомих мислителів, таких як Френсіс Гатчесон (*Francis Hutcheson*, 1694–1746 pp.), Джеймс Бітті (*James Beattie*, 1735–1803 pp.), Ентоні Ешлі Купер Шефтсбері (*Anthony Ashley Cooper, 3rd Earl of Shaftesbury*, 1671–1713 pp.) та ін.

Розмірковуючи про вплив фізичних причин на моральні здібності, американський філософ стверджує, що його можуть звинуватити у думці про матеріальність душі. Для Б. Раша очевидно, що фізика впливає на психіку, тому можливо помилково вважати душу нематеріальною. Безсмертність душі залежить від Бога, як зазначає філософ, а не від властивостей духа. Матерія так само є вічною та незнищеною, як і дух. Терапевтично впливаючи на матеріальне тіло, можна впливати на душу людини, і це завдання ставить собі Б. Раш, розуміючи, що це цілковито нова наука.

На моральні здібності людей впливають фізичні чинники. Автор перелічує їх, наводячи красномовні приклади. Серед причин варто назвати клімат, режим харчування, напої, голод, хвороби, лінощі, надлишок сну, фізичні болі, чистоту, самотність, мовчання, музику, красномовство, запахи, світло і темряву, гази, ліки. Разом це сімнадцять причин, кожна з яких

аргументовано подана філософом у тексті. Наприклад, про клімат та його вплив на моральні орієнтири людей американський філософ пише, що на його думку, моральні та інтелектуальні якості залежать від кількості сонячного світла. Запальність, легковажність, боязкість і лінощі у поєднанні з випадковими поривами доброзичливості є моральними властивостями жителів країн з теплим кліматом. «Таким чином, я перерахував основні причини, що механічно впливають на моральність... Я згадав про наслідки фізичних причин лише у простому вигляді» [11, р. 19].

Висновки. У добу американського Просвітництва з'являються нові погляди на природу людини та Бога, поступово теїзм заміщується деїзмом, світ перетворюється з сакрального на матеріальний, який можна вивчати, змінювати та використовувати. Змінюється в поглядах і природа людини, природа її тіла та духа, сфера етики пояснюється фізіологічними особливостями та природними законами. Американський філософ Б. Раш запропонував унікальний на той час погляд на природу морального почуття, крізь призму фізіології людини. Філософські погляди Б. Раша тяжіють до деїзм та матеріалізму (сам себе він не називав матеріалістом), оскільки він визнає Бога творцем світу та людської душі, але він не впевнений у природі людської душі, чи є вона духовною чи матеріальною. Матерія, на його думку, не менш безсмертна, ніж дух. Для того, щоб бути безсмертною, душа зовсім не повинна бути нематеріальною. Як засновник американської психіатрії, він визнавав можливим дослідження та лікування душі. Людська душа містить моральну здатність, яка розрізняє добро і зло та є вродженою. Такі духовні принципи, як пам'ять, уява та здатність судження можуть залежати від фізіологічних обставин, а це означає, що мораль залежна від фізики. Американський філософ наводить сімнадцять явищ, які впливають на формування етики та моральних принципів. Йдеться про вплив клімату, погоди, пори року, температури повітря, кількості та якості харчування, хвороб, лінощів, сну, гігієнічних умов, музики, запахів, світла та темряви, медичних препаратів. Моральна поведінка розглядається Рашем як предмет природознавства, головним чином медицини, в особливості психіатрії, яка на той час була тісно пов'язаною з філософією.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. MacKinnon B. *American Philosophy: A Historical Anthology*. Albany: State University of New York Press, 1985. 688 p.
2. Schneider H. W. *A History of American Philosophy*. New York: Columbia University Press, 1946. 646 p.
3. Koch A. *The Philosophy of Thomas Jefferson: Doctoral dissertation / Columbia University*. New York, 1943. 209 p.
4. Pangle L. S. *The Political Philosophy of Benjamin Franklin*. Baltimore: Johns Hopkins University, 2007. 277 p.
5. Doten D. *The Philosophy of Ethan Allen: M. A. dissertation / University of Vermont*. Burlington, 1931. 75 p.
6. Holder J. J. *The Political and Educational Philosophy of Benjamin Rush. Transactions of the Charles S. Peirce Society*. 1988. Vol. 24, No. 3. PP. 409–422.
7. Rush B., Biddle L. A. *A Memorial Containing Travels Through Life Or Sundry Incidents in the Life of Dr. Benjamin Rush, Born Dec. 24, 1745 (Old Style) Died April 19, 1813*. Lanoraie: Louis Alexander Biddle, 290 p.
8. Fried S. *Rush: Revolution, Madness, and the Visionary Doctor Who Became a Founding Father*. New York: Crown, 2018. 597 p.
9. Naramore S. E. *I sing the body republic: How Benjamin Rush created American medicine: M. A. dissertation / University of Notre Dame*. Indiana, 2018. 341 p.
10. Shook J. R. *The dictionary of early American philosophers*. New York: Continuum, 2012. 1288 p.
11. Rush B. *An inquiry into the influence of physical causes upon the moral faculty: delivered before the American Philosophical Society, held in Philadelphia on the twenty-seventh of February, 1786*. Philadelphia: Haswell, Barrington, and Haswell, 1839. 37 p.

REFERENCES

1. MacKinnon, B. (1985). *American Philosophy: A Historical Anthology*. Albany: State University of New York Press.
2. Schneider, H. W. (1946). *A History of American Philosophy*. New York: Columbia University Press.
3. Koch, A. (1943). *The Philosophy of Thomas Jefferson, by Adrienne Koch...* [A dissertation]. New York: Columbia University Press.
4. Pangle, L. S. (2007). *The political philosophy of Benjamin Franklin*. Baltimore: Johns Hopkins University.
5. Doten, D. (1931). *The philosophy of Ethan Allen, by Dana Doten...* [A dissertation]. Burlington: University of Vermont.
6. Holder, J. J. (1988). The Political and Educational Philosophy of Benjamin Rush. *Transactions of the Charles S. Peirce Society*, 24(3), 409–422.
7. Rush, B., & Biddle, L. A. (1905). *A Memorial Containing Travels Through Life Or Sundry Incidents in the Life of Dr. Benjamin Rush, Born Dec. 24, 1745 (Old Style) Died April 19, 1813*. Lanoraie: Louis Alexander Biddle.
8. Fried, S. (2018). *Rush: Revolution, Madness, and the Visionary Doctor Who Became a Founding Father*. New York: Crown.
9. Naramore, S. E. (2018). *I sing the body republic: How Benjamin Rush created American medicine, by Sarah E. Naramore ...* [A dissertation]. Indiana: University of Notre Dame.
10. Shook, J. R. (2012). *The dictionary of early American philosophers*. New York: Continuum.
11. Rush, B. (1839). *An inquiry into the influence of physical causes upon the moral faculty: delivered before the American Philosophical Society, held in Philadelphia on the twenty-seventh of February, 1786*. Philadelphia: Haswell, Barrington, and Haswell.

Sobolievskiy Yaroslav Andriiovych

Doctor of Philosophical Sciences,
Associate Professor at the Department of History of Philosophy
Taras Shevchenko National University of Kyiv
60, Volodymyrska str., Kyiv, Ukraine
orcid.org/0000-0001-8251-2744

PHILOSOPHICAL VIEWS OF THE AMERICAN EDUCATOR BENJAMIN RUSH

The influence of American culture, politics, economics, and philosophy on the modern globalized world is very significant, but despite this, many topical issues, especially in the philosophical sciences, remain unattended by researchers. The purpose of the study is to supplement the domestic humanities with the results of studying the philosophical heritage of early American philosophers, such as for example Benjamin Rush. Thanks to the methods of historical and philosophical research, for example, historical and philosophical reconstruction, the main philosophical views of the American thinker of the 18th century were analyzed and investigated. As a result of the study, the main philosophical views of Benjamin Rush were demonstrated, and attention was focused on a unique view of the nature of moral faculties, through the prism of human physiology. It has been demonstrated that the era of the American Enlightenment, in addition to socio-political ideas, offered many philosophical concepts for historians of philosophy. It has been proven that Benjamin Rush wrote philosophical works and had his own philosophical views on the problems of ethics, soul, spirit, and matter, etc. Matter, according to Benjamin Rush, is no less immortal than the spirit, therefore, in order to be immortal, the soul does not have to be immaterial at all. The human soul contains an innate moral faculty that distinguishes between good and evil. It is not homogeneous but contains memory, imagination, and judgment, which in turn depend on physiological circumstances. According to Benjamin Rush, seventeen phenomena influence the formation of moral principles. These principles depend on climate, diet, certain drinks, extreme hunger, diseases, idleness, excessive sleep, bodily pain, cleanliness, solitude, music, eloquence of the pulpit, odours, light and darkness, airs, and medicines. In his philosophical research, Benjamin Rush considers moral behavior as a subject of medicine associated with natural philosophy.

Key words: history of philosophy, early American philosophy, American Enlightenment, moral philosophy, Benjamin Rush.